

UCHWAŁA Nr XVIII/105/20
RADY GMINY W OROŃSKU
z dnia 27 stycznia 2020 r.

**w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych w Gminie Orońsko na 2020 rok**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 506), art. 4¹ ust. 2 i ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Rada Gminy w Orońsku uchwała, co następuje:

§1.

Uchwała się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2.

Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Orońsko.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2020 r.



Przewodniczący Rady Gminy

Sylwester Różycki

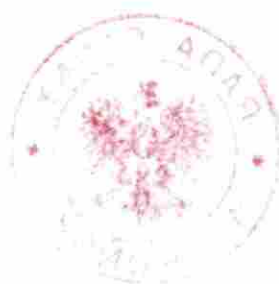
Uzasadnienie

do uchwały Nr XVIII/105/20 Rady Gminy w Orońsku z dnia 27 stycznia 2020 roku.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2137 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Realizacja tych zadań prowadzona jest w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok jest kontynuacją działań rozpoczętych w minionych latach i został opracowany w oparciu o Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 - 2020 (Dz. U. z 2018 r. póź. 1492). Obowiązują w tym zakresie przepisy prawne oraz Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych przeprowadzona w grudniu 2018r.

W związku z powyższym podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Orońsko na 2020 rok jest zasadne.





**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
W GMINIE OROŃSKO NA 2020 ROK**

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE OROŃSKO NA 2020 ROK

I. Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zwany dalej „Programem” określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Jest kontynuacją i rozwinięciem działań podejmowanych przez gminę Orońsko w latach ubiegłych. Program stanowi również część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Orońsko, jak również uwzględnia wskazówki wynikające z Rekomendacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz NIK.

Problemy alkoholowe z uwagi na ich rozmiar, złożoność oraz koszty społeczne i ekonomiczne są jednymi z trudniejszych do rozwiązania problemów społecznych w Polsce. Należy zauważyć, iż nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całej rodziny, powoduje poważne problemy zdrowotne, społeczne oraz działa destrukcyjnie na więzi rodzinne. Na szkody spowodowane nadużywaniem alkoholu przez mieszkańca gminy narażeni mogą być także pozostali jej mieszkańcy. Każdy może stać się uczestnikiem wypadku samochodowego spowodowanego przez nietrzeźwego kierowcę lub ofiarą kradzieży czy choćby ofiarą zakłócania ciszy nocnej.

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonywane są poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej mającej na celu minimalizację szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych używaniem alkoholu. Służy temu stworzenie i koordynowanie zintegrowanego systemu współpracy pomiędzy instytucjami i grupami zajmującymi się profilaktyką uzależnień.

Negatywne skutki społeczne nadużywania alkoholu dotyczą także wspólnoty Gminy Orońsko, co dobitnie potwierdza przeprowadzona w 2018r. Diagnoza Społeczna.

II. Podstawy prawne regulujące zagadnienia z zakresu przedmiotowych zagadnień

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 i 2244, oraz z 2019 r. poz. 730)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015, poz. 1390 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U.2019 r. poz.506).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r.o pomocy społecznej(.Dz. U. z 2018, poz.1508 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 450 późn. zm.).
Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020 przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów (Dz. U. z 2018 r. poz. 1492).
- 6.Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o Zdrowiu Publicznym (Dz. U. z 2018 poz.1492).

Wyżej przytoczone akty prawne nakładają na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów. Dają także podstawę do działań na rzecz trzeźwości

w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu oraz wspierania działalności organizacji społecznych i zakładów pracy. W szczególności zadania dotyczą:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
2. udzielanie rodzinom w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
5. podejmowanie interwencji ,występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

III. Kształtowanie polityki antyalkoholowej w Gminie Orońsko

Poziom zjawiska uzależnienia od alkoholu na terenie gminy Orońsko jest trudny do konkretnego sprecyzowania. Trudno określić skale na jaka spożywany jest alkohol, często zależne jest to od środowiska w jakim dana jednostka przebywa. Problemy związane z alkoholem to:

1. Dostępność alkoholu:

W Gminie Orońsko w 2018r. zostały ustalone maksymalne liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- **20** zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwo,
- **20** zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
- **20** zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18 % zawartości alkoholu.

oraz maksymalne liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- **10** zezwoleń na sprzedaż napojów zawierających do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwo;
- **10** zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
- **10** zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18 % zawartości alkoholu.

Liczba działających punktów sprzedaży w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Na terenie Gminy Orońsko sprzedaż napojów alkoholowych prowadzona			
- w sklepy	13	11	11
- w zakładach gastronomicznych	8	5	5
Placówki ogółem	21	16	16

Jak wynika z powyższego liczba punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w gminie Orońsko w ciągu dwóch ostatnich lat się nie zmieniła.

Według stanu na dzień 31 października 2019 roku w Gminie Orońsko zamieszkiwało 5999 mieszkańców, tak więc na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypadało na koniec października 2019 r. - 374 mieszkańców.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży znajdują się w miejscowościach:

- Orońsko - 3 Sklepy Spożywczo – Przemysłowe
- Łaziska - 1 Sklep Spożywczo – Przemysłowy
- Guzów - 1 Sklep Spożywczo – Przemysłowy
- Chronów -1 Sklep Spożywczo – Przemysłowy
- Dobrut -3 Sklepy Spożywcze
- Bąków -1 Sklep Spożywczo – Przemysłowy
- Walsnów - 1 Sklep Spożywczo – Przemysłowy

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży znajdują się w miejscowościach:

- Orońsko - 1 Pizzeria,
- Krogulcza Sucha - 2 Restauracja
- Dobrut - 1 Karczma
- Łaziska - 1 Bar

W Gminie Orońsko na 19 miejscowości placówki sprzedaży napojów alkoholowych znajdują się w 8 miejscowościach.

Wartość ze sprzedaży napojów alkoholowych z 2019r. wynikająca z oświadczeń to kwota: 3416229,01 zł.

2. Informacje uzyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orońsku, Komendy Powiatowej Policji w Szydłowcu oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orońsku.

Z Ośrodka Pomocy Społecznej w Orońsku uzyskano dane:

	2017 r.	2018r.	2019r.
Liczba rodzin objętych pomocą - ogółem	162	154	118
Liczba rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą:	15	20	21
- liczba osób w rodzinie	52	76	51

Rodzinom tym udzielono wsparcia i poradnictwa dotyczącego przezwyciężenia trudnej sytuacji oraz pomocy materialnej w postaci zasiłków okresowych, celowych, oraz w zakresie dożywiania dzieci w szkołach.

Komenda Powiatowa Policji w Szydłowcu poinformowała o następujących zdarzeniach:

	2017r.	2018r.	2019r.
Interwencje domowe	106	118	70
Liczba zaistniałych kolizji drogowych	51	43	52
-w tym z udziałem nietrzeźwych kierujących	4	5	2
Liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	2	7	4
Liczba założonych Niebieskich Kart	12	7	5
Liczba wszczętych postępowań dotyczących przemocy w rodzinie	1	7	3

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

	2017r.	2018 r.	2019r.
Liczba wniosków o wszczęcie postępowania wobec osób, co do których istnieje podejrzenie nadużywania alkoholu, w tym	17	11	9

Z Punktu Konsultacyjnego w Orońsku uzyskano następujące informacje:

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu korzystających z usług Punktu Konsultacyjnego	14	12	13
- w tym liczba udzielonych porad	164	129	88
Liczba osób współuzależnionych korzystających z usług Punktu Konsultacyjnego	10	4	2
- w tym liczba udzielonych porad	45	21	25

Działania prowadzone w Punkcie Konsultacyjno- Informacyjnym w 2019r. odbywały się w soboty, w godzinach 9.00- 13.00

W ramach konsultacji podejmowane były działania mające na celu:

- zasady pracy w grupie
- system iluzji i zaprzeczania(wykład , dyskusja)
- zalecenia dla zdrowiejących alkoholików,
- dziennik głodu alkoholowego(praca indywidualna , dyskusje)
- nawroty picia(wykład, oglądanie filmu, dyskusja)

Realizacja powyższych zajęć oraz udzielanych porad miały na celu:

- motywowanie do leczenia,
- informowanie o możliwościach podjęcia leczenia w placówkach odwykowych,
- udzielania wsparcia po odbytym leczeniu,
- rozpoznawanie w trakcie rozmowy zjawiska przemocy domowej, a co za tym idzie udzielanie

stosownego wsparcia i informacji o możliwościach powstrzymania przemocy. udzielanie
- informacji telefonicznych.

IV DIAGNOZA SPOŁECZNA

Jak wynika przeprowadzonej w Gminie Orońsko Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych stwierdzić należy, iż rozmiary i skutki aktualnie występujących problemów alkoholowych tworzą dość poważne zagrożenia funkcjonowania społecznego i ekonomicznego naszej społeczności. Zauważyć należy, iż godnym podkreślenia jest niepokojące zjawisko sięgania po alkohol młodzież, a nawet dzieci. Spożywanie alkoholu jest coraz powszechniejsze wśród nieletnich. Picie alkoholu przez młodzież przestaje być sporadycznym wyskokiem, a staje się obyczajem akceptowanym przez rówieśników.

W celu przeprowadzenia diagnozy zagrożeń społecznych na terenie gminy Orońsko przeprowadzono **badanie ankietowe**, które objęło cztery wybrane grupy mieszkańców: uczniów szkoły podstawowej, uczniów klas gimnazjalnych, dorosłych mieszkańców gminy oraz sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu. Łącznie w badaniu wzięło udział 387 osób. Celem przeprowadzonych badań była przede wszystkim analiza wybranych problemów społecznych, takich jak:

- problem spożywania alkoholu zarówno przez dorosłych jak i młodzież, dostępność produktów alkoholowych na terenie gminy,
- zjawisko przemocy w rodzinie, postawy i opinie względem tego problemu

Poruszona została także kwestia wiedzy odnośnie działań profilaktycznych dotyczących problemu alkoholowego, prowadzonych na terenie gminy. Aby analiza ta była bardziej miarodajna, badaniem objęto różne grupy wiekowe respondentów. Analiza i interpretacja danych pozwoliła na sformułowanie wniosków oraz rekomendacji względem planowanych przyszłych działań profilaktycznych na terenie gminy Orońsko. W przytoczonych wynikach badań alkohol okazał się najbardziej popularną substancją psychoaktywną wśród młodzieży, przy czym chłopcy piją częściej niż dziewczęta. Wyniki badań ESPAD wskazują ponadto, że 83,8% gimnazjalistów oraz 95,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych sięgnęło przynajmniej raz w życiu po jakiś napój alkoholowy. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (wskaźnik bieżącego używania) piło 48,6% trzecioklasistów z gimnazjum i 82,3 % badanych siedemnasto–osiemnastolatków. Dane zebrane w badaniu świadczą, iż najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród młodzieży jest piwo, w dalszej kolejności wódka i wino. 51,3% trzecioklasistów sięgało po piwo, 33,1% po wódkę i 21,1% po wino. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 78,9% piło piwo, 65,2% wódkę, a 37,7% wino w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Picie alkoholu staje się zachowaniem powszechnym wśród młodzieży, przestaje dotyczyć już tylko tzw. trudnej młodzieży i osób dorastających w rodzinach dysfunkcyjnych. Poza tym w okresie ostatnich lat wzrosły wskaźniki picia alkoholu przez dziewczęta, nieznacznie tylko różniąc się od poziomu wskaźnika chłopców. Młodzież pije z wielu różnych powodów. Najczęściej za przyczynę picia alkoholu uznaje się presję otoczenia i brak asertywności do odmowy. Powodem mogą też być negatywne wzorce prezentowane przez dorosłych. Dzieci od małego patrzą na pijących rodziców i nabierają przeświadczenia, że to nic złego. Na pytanie dlaczego piją, często mówią, że alkohol pomaga im w pozbyciu się stresu i pozwala im zapomnieć o kłopotach w domu lub w szkole. Czasami robią to na złość rodzicom lub nauczycielom. Czasem bywa to forma zachowań autoagresywnych. Pijąc alkohol zyskują pozorne uznanie w oczach rówieśników. Jest to dla nich sposób na uzyskanie akceptacji kolegów i koleżanek. O powody sięgania po alkohol zapytani zostali także nasi młodszy respondenci.

Dla dzieci i młodzieży alkohol wydaje się atrakcyjny, bo uważają, że bez niego nie ma dobrej zabawy. Nie przejmują się zdrowiem, konsekwencjami uzależnienia i problemami, które może wywoływać, uważając że to ich nie dotyczy, a ponieważ brakuje im wiedzy na temat skutków oddziaływania alkoholu na organizm i psychikę człowieka, alkohol zbiera wśród młodzieży żniwo. Niestety nawet pomimo szeroko prowadzonych działań profilaktycznych oraz prób przekazywania młodzieży wiedzy na temat skutków picia alkoholu, młodzi ludzie podejmują niewłaściwe decyzje.

Znaczący wpływ na sięganie przez młodzież po napoje alkoholowe, zwłaszcza te niskoprocentowe, mają media. Reklamy przekonują, że piwo to napój orzeźwiający, który kojarzy się z zabawą, energią, młodością. Okazuje się, że aż 82% młodzieży uważa, że piwo nie jest alkoholem. Reklamy piwa pojawiające się w czasie największej oglądalności przedstawiają ludzi szczęśliwych, zrelaksowanych, otoczonych przyjaciółmi. Młodzi identyfikując się z bohaterami reklam, chcą spędzać czas podobnie. Browary dążą, by ich wizerunek odbierany był pozytywnie, wbrew zakazowi ustawodawcy sponsorują sport, akcje charytatywne, organizują pikniki i biesiady, po to by przyciągnąć młodego człowieka, chcąc pozyskać nowego potencjalnego konsumenta. Wokół krąży wiele mitów na temat samego alkoholu oraz uzależnienia. Wiele osób, w tym także młodzież, usiłując usprawiedliwić swoje picie, dorabia do tego odpowiednią ideologię.

Zdecydowana większość młodych respondentów uważa, zresztą zgodnie z prawdą, że alkohol jest szkodliwy dla zdrowia – taką opinie wyraziło aż 93% uczniów szkoły podstawowej oraz 90% gimnazjalistów. Należy zwrócić szczególną uwagę, że nadal pewien procent ankietowanych uczniów (zwłaszcza starszych) nie widzi niebezpieczeństwa spożywania alkoholu, co może prowadzić do tego, że młodzi ludzie będą po alkohol sięgać. Zapytani młodzi respondenci o to, czy uważają, iż alkohol zawarty w piwie jest inny i mniej groźny dla zdrowia niż w wódce, odpowiedzieli :

Za mniej szkodliwy alkohol zawarty w piwie uznaje po 47% uczniów szkoły podstawowej i gimnazjalistów. Można mówić o stosunkowo niewielkiej świadomości wśród badanej młodzieży, stąd też potrzeba przekazywania młodzieży rzetelnej wiedzy na ten temat. Trzeba w tym miejscu nadmienić, że szkody zdrowotne mogą pojawić się także u osób, które piją tylko i wyłącznie piwo, z czego młodzież bardzo rzadko zdaje sobie sprawę. Wypicie jednej szklanki 250 ml piwa o mocy 5% powoduje wprowadzenie do organizmu takiej samej ilości alkoholu, co wypicie małego kieliszka (30ml) wódki o mocy 40%, lub lampki (100ml) wina o mocy 12%. Alkohol, niezależnie w jakim napoju zawarty, działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy. Ponadto obecnie wiek inicjacji alkoholowej drastycznie się obniżył, co istotnie nadal się obniża, a jak donoszą najnowsze badania przypada obecnie na 12 rok życia, czyli szóstą klasę „podstawówki”.

Nikt nie sięga po alkohol po to, aby mieć problemy. Przeciwnie każdy, kto spożywa alkohol oczekuje korzyści, chce zaspokoić jakieś swoje potrzeby – chce poprawić sobie nastrój, ubarwić szarą codzienność, ułatwić kontakty towarzyskie, zrelaksować się, zapomnieć o problemach.

Wśród uczniów szkoły podstawowej najwięcej osób jest zdania, że młodzież sięga po alkohol, aby dopasować się do kolegów – takiego zdania jest 71% uczniów. Także 71% gimnazjalistów jako powód sięgania po alkohol podaje chęć dopasowania się do kolegów. Może to świadczyć o tym, że młodzież ma kłopot z radzeniem sobie z presją grupy oraz asertywną postawą wobec sytuacji namowy przez kolegów/koleżanki do picia alkoholu. Duża część młodych ludzi uważa, że alkohol jest sposobem, by dobrze się bawić – 86% gimnazjalistów i 40% uczniów szkoły podstawowej wyraziło taką opinię. O chęci pocucia się dorosłym mówi także duża część badanej młodzieży – 35% gimnazjalistów i 44% uczniów szkoły podstawowej. Niestety jest też część młodzieży, która uważa alkohol za sposób na radzenie sobie z problemami w domu czy w szkole – 30% uczniów szkoły podstawowej i 39% gimnazjalistów jest tego zdania. Każde picie alkoholu przez młodych ludzi może nieść ze sobą zagrożenie i ryzyko wystąpienia poważnych szkód zarówno zdrowotnych, emocjonalnych, jak i rozwojowych. Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych konsekwencji używania alkoholu i zwykle jest to konsekwencja odroczonej w czasie. Alkohol działający na młody organizm, może wywoływać w nim nieodwracalne szkody. Nie należy tego zagrożenia ignorować,

ponieważ na powstanie uzależnienia ma wpływ wiek, w którym dana osoba rozpoczyna picie, co z kolei jest związane z dojrzałością ośrodkowego układu nerwowego. Otrzymane wyniki są bardzo niepokojące, **gdyż już wśród uczniów szkoły podstawowej są osoby, które piły alkohol i to 21%, natomiast wśród gimnazjalistów aż 80% ma już inicjację alkoholową za sobą.** Oznacza to, iż alkohol jest niestety bardzo rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród badanej grupy młodzieży.

Respondenci zostali również zapytani o to z kim po raz pierwszy pili alkohol. Jeśli chodzi o okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem, na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w obydwu grupach część respondentów przyznała, że po raz pierwszy piła z osobami dorosłymi – **2% gimnazjalistów i 18% uczniów szkoły podstawowej alkohol piło z rodzicami.** Pośród gimnazjalistów, jak i uczniów szkoły podstawowej można zaobserwować, że alkohol raczej spożywają w obecności osób w swoim wieku z rówieśnikami piło 70% gimnazjalistów i 44% uczniów szkoły podstawowej, natomiast ze starszymi kolegami 24% gimnazjalistów i 18% uczniów szkoły podstawowej. Wyniki te wskazują, że istnieje pewne przyzwolenie na spożywanie alkoholu wśród osób dorosłych oraz w rodzinie, co może być bardzo szkodliwe i nieodwracalne w skutkach! Alkohol, obok nikotyny, staje się coraz bardziej akceptowaną społecznie substancją psychoaktywną, a jego picie przez nieletnich pomimo wielu rygorystycznych przepisów, staje się na tyle popularne, że niestety przestaje budzić sprzeciw u dorosłych. Bezsprzecznie należy reagować na zaistniałą sytuację.

Ankietowani zapytani o to, kiedy ostatnio pili alkohol. Im starsi respondenci, tym więcej osób deklaruje bieżące używanie alkoholu. Takiej odpowiedzi udzieliło 45% uczniów szkoły podstawowej i 51% gimnazjalistów. Picie alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy zadeklarowało 55% uczniów szkoły podstawowej i 49% gimnazjalistów.

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji upijania się przez młodzież napojami alkoholowymi. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że fakt upijania się, a co za tym idzie występowanie utraty pamięci tzw. „luki pamięciowych” wywołane alkoholem, jest jednym z kryteriów ryzykownego spożywania napojów alkoholowych. Jest to więc istotny moment, aby uważniej przyrzeć się własnemu wzorcowi picia. Ponadto badania dowodzą, iż młodzi ludzie uzależniają się od alkoholu znacznie szybciej. Spożywanie alkoholu przed osiągnięciem dojrzałości może skutkować uzależnieniem już po 5 – 6 miesiącach. Przyjmowanie alkoholu w tak młodym wieku, może także prowadzić do nieodwracalnych zmian w układzie nerwowym człowieka. Niestety zarówno wśród uczniów szkoły podstawowej, jak i gimnazjum są osoby, które zadeklarowały, że zdarzyły im się incydenty upicia się – 5% uczniów szkoły podstawowej i aż 33% gimnazjalistów udzieliło takiej odpowiedzi. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiedzi udzieliła cała grupa badanych osób.

Należy także podkreślić, że upijanie się, różnie definiowane w poszczególnych opracowaniach, uważane jest za wzorec picia wiążący się z niekorzystnymi konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i zdrowotnymi. Według badań zachorowalność i śmiertelność populacji, prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych wypadków i obrażeń jest większe wśród osób upijających się.

Według Ministerstwa Zdrowia, Polacy piją coraz więcej. W ciągu ostatnich dwóch dekad zmieniły się jednak preferencje Polaków jeśli chodzi o rodzaj spożywanych napojów alkoholowych. Dominuje piwo, którego statystyczny Polak wypija rocznie 97 litrów. Na drugim miejscu jest wódka i napoje wysokoprocentowe, a na trzecim wino, którego pozycja jest najbardziej stabilna. Młodzież, a nierzadko nawet osoby dorosłe uważają piwo za napój na tyle lekki i niegroźny, że spokojnie można je pić w dużych ilościach. Młodzi ludzie zostali zatem zapytani o rodzaj alkoholu po jaki sięgają najczęściej. Na pytanie odpowiadali uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z alkoholem. Największy odsetek badanej młodzieży wskazał na piwo jako alkohol spożywany najczęściej – 55% uczniów szkoły podstawowej i 65% gimnazjalistów wskazała na ten alkohol. Fakt ten potwierdza się w ogólnopolskich badaniach, gdzie pierwsze miejsce jeśli chodzi o rodzaj spożywanego alkoholu już od wielu lat zajmuje piwo. Niepokoić mogą odpowiedzi zarówno uczniów szkoły podstawowej, jak i gimnazjalistów, którzy wskazywali na wódkę jako

najczęściej spożywany alkohol – 21% uczniów szkoły podstawowej i 22% gimnazjalistów wskazało ten trunek. Można wnioskować, że młodzież ciągle traktuje piwo nie jako alkohol, który w takim samym stopniu szkodzi zdrowiu jak alkohol wysokoprocentowy, ale jak lekki napój orzeźwiający.

W kolejnym pytaniu, zapytano młodzież o to, czy kiedykolwiek samodzielnie kupiła alkohol. W myśl obowiązującego w naszym kraju prawa, sprzedaż alkoholu osobom nieletnim jest zakazana, a na sprzedawcach ciąży obowiązek legitymowania młodych osób chcących nabyć alkohol. Odpowiedzi udzielili wszyscy uczniowie.

Pośród gimnazjalistów 26% osób przyznało, że samodzielnie kupiło alkohol, natomiast zdarzały się też takie sytuacje wśród uczniów szkoły podstawowej – 4%. Świadczyć to może o tym, że prawo dotyczące zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim nie jest do końca na terenie gminy Orońsko respektowane jeśli chodzi o najmłodszą część respondentów, sprawa wygląda znacznie gorzej jeśli chodzi o starszą młodzież. Należy zatem wzmacniać tendencję kontroli i dążyć do całkowitego zaniku incydentów sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. Być może warto także podjąć działania informacyjne dotyczące aspektów prawnych sprzedaży alkoholu wśród sprzedawców. Warto w tym miejscu nadmienić, że w najnowszym raporcie dotyczącym państw Unii Europejskiej Światowa Organizacja Zdrowia przedstawia swoje rekomendacje co do tego, jakimi sposobami walczyć z problemami alkoholowymi. Jedną z głównych strategii jest **ograniczanie dostępności alkoholu** dla konsumentów, ponieważ z badań płynie jednoznaczny wniosek – większa dostępność to większe spożycie i więcej problemów. Dlatego tak ważna jest kontrola sprzedaży alkoholu, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby młode.

Działania mające na celu ochronę dzieci przed zgubnymi skutkami picia alkoholu są zatem wyzwaniem dla rodziców, opiekunów, nauczycieli i pracowników ochrony zdrowia. Należy wykorzystać każdą okazję do kształtowania prawidłowej postawy młodych ludzi ukierunkowanej na zdrowy styl życia.

Dorośli mieszkańcy gminy zostali zapytani o to, czy alkohol zawarty w piwie jest inny i jednocześnie mniej szkodliwy niż w wódce.

W badanej grupie dorosłych 87% uważa, że alkohol zawarty w piwie jest tak samo szkodliwy, natomiast 13% uważa, że jest on inny niż w wódce i tym samym mniej szkodliwy. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że bez znaczenia jest fakt w jakim napoju alkohol się znajduje – jest to ta sama substancja, a różnica polega jedynie na zmiennej ilości czystego alkoholu czyli zawartości procentowej w różnych napojach alkoholowych. Błędna opinia na temat tego, że piwo czy wino zawierają w sobie mniej szkodliwy alkohol, mogła wziąć się z tego, jakiej ilości trunku potrzeba by wprowadzić się w stan upojenia.

W kolejnym pytaniu zapytano respondentów o postawę względem dostępności alkoholu. Poprosiliśmy badanych o określenie, czy uważają, że dostęp do alkoholu powinien być ograniczony i kontrolowany czy też alkohol jest towarem takim jak każdy inny, i zasady jego sprzedaży nie powinny być w żaden sposób ograniczane. Znacząca większość respondentów – 76% uważa, że powinno się ograniczyć i kontrolować dostęp do alkoholu, jednak pozostałe 24% jest zdania, że wybór pozostaje w gestii każdego z nas.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy na temat działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych podejmowanych przez władze lokalne oraz czy oczekują od nich jakichkolwiek działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych. Otrzymane wyniki podzieliły się niemal równo, większość badanych, bo 55% nie wie jakie działania są podejmowane przez lokalne władze, w celu rozwiązywania problemów alkoholowych, natomiast 45% posiada takie informacje. Należałoby więc zwrócić szczególną uwagę na większą dostępność i rozpowszechnianie informacji dotyczących prowadzonych na terenie gminy działań profilaktycznych. Duża część dorosłych mieszkańców gminy, bo 74% oczekuje od lokalnych władz podjęcia działań, mających na celu ograniczenie problemów alkoholowych, natomiast około ¼ badanych osób takich działań nie wymaga.

Wśród najczęściej wymienianych inicjatyw, jakie powinny zostać podjęte przez władze lokalne, respondenci wskazali na pierwszym miejscu działania edukacyjne i profilaktyczne, następnie karanie sprzedawców, którzy łamią przepisy, udzielanie pomocy osobom i rodzinom, których dotyczy problem uzależnienia od alkoholu oraz kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Dwie osoby stwierdziły, że nie oczekują żadnych działań ponieważ nie przynoszą one rezultatów. Trzeba zaznaczyć, że ankietowani wybierali niejednokrotnie kilka wymienionych działań.

Kolejne pytania dotyczyły częstotliwości oraz rodzaju alkoholu spożywanego przez respondentów. Część ankietowanych – 22% deklaruje, że alkoholu nie spożywa wcale. Najwięcej respondentów, bo 36% deklaruje picie alkoholu rzadziej niż raz w miesiącu. O picu raz w miesiącu mówi 15% dorosłych badanych, natomiast do codziennego kontaktu z alkoholem przyznało się 2% ankietowanych mieszkańców. Na pierwszym miejscu, zgodnie z ogólnopolskim trendem w picu alkoholu, znalazło się piwo – aż 33% respondentów wskazało ten trunek, dalej wino – 29% badanych. Spożycie wódki jako najczęściej przyjmowanego napoju alkoholowego deklaruje 17% respondentów, natomiast 21% wskazało na alkohole słodkie np. likiery.

Stwierdzić należy, że problem picia alkoholu przez osoby dorosłe na terenie gminy Orońsko jest umiarkowany. Konieczne jest jednak podejmowanie działań w kierunku ciągłego jego zmniejszania spożycia alkoholu.

Zjawisko nadużywania alkoholu niestety, niezwykle często łączy się z agresywnymi zachowaniami, także w miejscach publicznych, które mogą przejawiać się w formie bójek, wyzwisk, awantur czy pobić. Na zapytanie respondentów czy osoby pijące alkohol stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 30% badanych, co oznacza, że nie jest to problem jedynie incydentalny i mieszkańcy czują zagrożenie ze strony osób po znacznym spożyciu alkoholu. Duża część badanych twierdzi, że spożycie alkoholu na terenie gminy wzrosło – 37% badanych jest tego zdania. Jest to bardzo niepokojący sygnał, gdyż oznacza tendencję wzrostową wśród pijących szkodliwie. Takich zmian nie zauważyło 39% badanych, natomiast ¼ ankietowanych uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy w ciągu ostatnich 10 lat zmalało. Warto zaznaczyć, że zmieniła się tzw. „kultura picia”, co nie oznacza, że nastąpił spadek spożywania alkoholu. Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie. Opinie respondentów podzieliły się pomiędzy wszystkie trzy odpowiedzi, jednak najwięcej, bo ponad połowa badanych (59%) jest zdania, że alkohol zawarty w piwie nie jest mniej groźny, natomiast 29% respondentów uważa alkohol zawarty w piwie za mniej groźny niż ten w napojach wysokoprocentowych. Zdania na ten temat nie ma 12% badanych. Daje to pole do działań informacyjnych. W tym miejscu podkreślić należy, że alkohol zawarty w różnych trunkach, jest taki sam, różni się jedynie jego stężenie, natomiast jest on tak samo szkodliwy i groźny dla zdrowia.

Kolejne pytanie dotyczyło kontroli dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych. Na pytanie o to, czy dostęp do tych produktów powinien być ograniczony i kontrolowany, większość respondentów odpowiedziała twierdząco – 94%, jednak nadal 6% uważa, że produkty te mogą być sprzedawane bez kontroli. Zapytaliśmy także o spożywanie alkoholu w obrębie punktu, w którym respondenci pracują. Największa część respondentów deklaruje, że spożywanie alkoholu w pracy ma miejsca niemal codziennie – takiej odpowiedzi udzieliło 47% badanych, o tym, że takich sytuacji nie ma nigdy mówi także spora część, bo 41% badanych. W badaniu interesujące jest również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol. Zapytano więc, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. Pośród badanych 4 osoby nie widzi żadnego zagrożenia ze strony osób pijących, 5 badanych twierdzi, iż osoby pijące stanowią zagrożenie, natomiast pozostałe osoby nie miały zdania na ten temat.

Pośród badanych 24% uważa widok osób pijących alkohol za częstszy, jeszcze większa część – 47% twierdzi wręcz przeciwnie, że osób takich jest mniej. O podobnej skali zjawiska mówi 29%

respondentów. Z piciem alkoholu często wiążą się przykre incydenty kłótni czy bójki, które mogą się również zdarzać w obrębie punktów sprzedaży alkoholu, dlatego także o to zapytaliśmy respondentów. **Cztery osoby przyznały, że w ostatnim miesiącu takie sytuacje miały miejsce. Trzy osoby spośród respondentów zapytanych o to czy zdarzyło im się wezwać Policję/Straż Miejską w sprawie spożywania alkoholu przez klientów w obrębie punktu, udzieliły twierdzących odpowiedzi.** Potwierdza to niejako fakt, że osoby pijące mogą stwarzać zagrożenie dla mieszkańców.

Zbadana została również powszechność prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Zapytani więc sprzedawcy, jak często zdarza się, że młody człowiek próbuje kupić alkohol.

Wśród respondentów 41% twierdzi, że sytuacje, kiedy osoba nieletnia próbuje kupić alkohol nie zdarzają się nigdy, natomiast 53% respondentów deklaruje, że takie sytuacje mają miejsce ale bardzo rzadko. O cotygodniowych próbach zakupu mówi 6% badanych. Pośród 3 badanych osób przyznało, że wie o przypadkach, gdzie alkohol został sprzedany osobie nieletniej.

Zdecydowana większość respondentów deklaruje, że zawsze sprawdza dowód tożsamości młodym ludziom, którzy próbują kupić alkohol lub papierosy – 76% udzieliło takiej odpowiedzi. Natomiast 24% nie zawsze poddaje młodych ludzi takiej kontroli.

Dość podobnie sytuacja ma się ze sprzedażą alkoholu osobie nieletniej, nigdy nie zdarzyło się to 17 osobom ankietowanym, a więc nikt nie złamał obowiązującego w naszym kraju zakazu sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej i alkohol sprzedał.

Mając na uwadze ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się być prawdopodobnym, że odpowiedzi na powyższe pytania, niekoniecznie odzwierciedlają stan faktyczny. Podanie nieprawdziwej odpowiedzi może być podyktowane strachem przed konsekwencjami nie tylko ze strony pracodawcy ale przede wszystkim skutkami prawnymi łamania obowiązującego prawa – zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. Część badanych uważa, że kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych na terenie gminy działa dobrze (53%) lub bardzo dobrze (24%). Kontrolę sprzedaży na średnim poziomie ocenia 18% badanych. Raczej negatywnie, jako „słabą” kontrolę na terenie gminy ocenia 5% badanych sprzedawców.

W diagnozie przeprowadzonej w 2018r. oprócz dzieci ze szkół podstawowych brały udział również gimnazjaliści. W chwili obecnej należy się opierać na uczniach szkoły podstawowej. W tej sytuacji z opinii nauczycieli, pedagogów oraz terapeuty wynika, iż skala problemu jest nieco mniejsza co nie zmienia faktu, że nadal wymaga zwrócenia uwagi oraz wdrożenia odpowiedniej profilaktyki.

V. Cele i zadania programu

Głównym celem programu jest podjęcie w roku 2020 systemowych działań na rzecz ograniczenia negatywnych, zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, w szczególności poprzez terapeutyczne i socjalne wsparcie rodzin z problemem alkoholowym, a także profilaktyczną edukację uczniów szkół gminnych oraz dorosłych mieszkańców gminy, w tym rodziców uczniów uczęszczających do szkół gminnych. Osiągnięcie powyższego celu nastąpi poprzez realizację celów szczegółowych w tym:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, realizowanej podczas zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, warsztatów stacjonarnych i wyjazdowych, a także innych działań kulturalno-oświatowych.
2. Wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
3. Działania interwencyjne.

Niezbędnym elementem polityki zdrowotnej w odniesieniu do dzieci i młodzieży, powinna być **profilaktyka, zwana profilaktyką problemową**.

Do podstawowych celów profilaktyki problemowej należy zapobieganie i zmniejszanie szkód, które aktualnie występują w życiu młodych ludzi w związku z używaniem przez nich alkoholu i innych substancji, zapobieganie przyszłym szkodom, w tym uzależnieniu, które mogą się pojawić po dłuższym zażywaniu. Na pierwszy plan wysuwa się jednak nie tyle problem uzależnienia od alkoholu, co straty bieżące, takie jak: wypadki (w tym śmiertelne), konflikty z prawem, przedwczesna inicjacja seksualna, konflikty z rówieśnicze i w rodzinne, problemy z nauką itp.

Działania profilaktyczne powinny być skoncentrowane na osłabianiu wpływu czynników ryzyka i wzmacnianiu czynników chroniących.

Wśród czynników chroniących należy wymienić silną więź z rodzicami, zainteresowanie nauką szkolną i rozwojem, regularność praktyk religijnych oraz skłonność do respektowania norm i wartości społecznych.

Ze względu na różne miejsca, w których prowadzone są działania profilaktyczne, należy wymienić podstawowe środowiska oddziaływań profilaktycznych:

- szkoła,
- rodzina,
- społeczność lokalna,
- globalne środowisko kulturowo–społeczne tworzone za pomocą przekazów kulturowych i medialnych.

Skuteczna profilaktyka powinna oddziaływać na wszystkie cztery środowiska. W praktyce jednak, najbardziej dostępnym środowiskiem jest **szkoła**, przede wszystkim klasa szkolna. Warto wspomnieć, że najbardziej skuteczne są programy profilaktyczne, które obejmują całą szkołę, w które zaangażowani są zarówno nauczyciele, jak i pielęgniarka czy pedagog szkolny.

Znacznie trudniej dotrzeć z profilaktyką do **rodziny**. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż rodziców można jedynie inspirować, zachęcać do działań profilaktycznych, jednak to tylko od nich zależy, czy skorzystają z oferowanych działań. Ważnym czynnikiem zwiększającym udział rodziny w oddziaływaniach profilaktycznych byłoby zbliżenie między szkołą a domem. Z pewnością proces ten zaczął działać, w momencie gdy szkoły przeszły w ręce gmin, a zatem przeszły w gestię dorosłych mieszkańców gmin, w znacznej części rodziców dzieci w wieku szkolnym. Zmienia się również wyobrażenie i podejście do tego, komu szkoła ma służyć i jakie zadania spełniać. Przede wszystkim szkoła ma służyć dziecku, jego potrzebom oraz rodzinie. Podobną rolę powinni spełniać rodzice.

Trzecim obszarem oddziaływań profilaktycznych jest **społeczność lokalna**. Chodzi tu przede wszystkim o to, co dzieje się w najbliższym otoczeniu dzieci i młodzieży. Należy pamiętać o tym, iż najlepszy nawet program profilaktyczny prowadzony w szkole może zostać zaprzepaszczony, gdy sprzedany zostanie nieletniemu alkohol.

Osoby zajmujące się profilaktyką na danym terenie powinny pamiętać, by obejmować swą działalnością cały teren i dążyć do tworzenia lokalnych koalicji profilaktycznych.

Najtrudniejszym zadaniem jest uzyskanie wpływu na **globalne przekazy kulturowe i medialne**, ponieważ nad nim sprawują władzę osoby, których światopogląd i interesy są zupełnie inne od tych, które prezentują specjaliści zajmujący się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Niestety, nakłady finansowe na działania promujące alkohol są niewspółmiernie wyższe od tych na profilaktykę alkoholową. W tej sytuacji tym ważniejsze są wszystkie skoordynowane i profesjonalnie przygotowane działania profilaktyczne.

VI. Zadania do realizacji w 2020 roku.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Spośród tych, które wymienione zostały w pkt. II tego Programu, szczególną uwagę związaną z problemami w naszej Gminie należy koncentrować na niżej wymienionych zadaniach.

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży- w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych.

Zadania przewidziane w ramach realizacji powyższego zadania obejmują tzw. profilaktykę uniwersalną. Są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup (populacji) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów alkoholowych. Ich celem jest zmniejszenie bądź wyeliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji. Działania uniwersalne mogą być realizowane wśród dzieci i młodzieży szkolnej, w grupie młodych dorosłych, rodziców posiadających dzieci w wieku szkolnym, mających na celu opóźnianie inicjacji alkoholowej wśród całej populacji dzieci wchodzących w okres pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi, a mianowicie:

- 1) prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowo-kulturalno-sportowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
- 2) tworzenie systemu wsparcia dla uczniów,
- 3) współtworzenie norm i regulaminów szkoły we współpracy z uczniami, rodzicami, jak i gronem pedagogicznym,
- 4) angażowanie w różnego rodzaju aktywność profilaktyczną dzieci, młodzież i rodziców,
- 5) realizacja konkretnych procedur i strategii profilaktycznych w ramach godzin wychowawczych czy przeznaczonych na to specjalnych lekcji,
- 6) finansowanie dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych,
- 7) wspieranie pracy interdyscyplinarnego zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 8) zwiększenie współpracy między szkołami, świetlicami wiejskimi, GOPS-em w zakresie organizowania dodatkowej opieki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci z rodzin, w których występują problemy alkoholowe i przemoc w rodzinie,
- 9) finansowanie zajęć i programów opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w tym dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
- 10) podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym dla rodziców,

dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej

z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych dla nauczycieli i pedagogów,

- 11) realizacja środowiskowych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w tym:
 - a) wpieranie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w sposób bezpieczny, kształtujący zdrowe postawy życiowe poprzez dofinansowanie miejsc do spędzania tego czasu,
 - b) promocje zdrowego i bezalkoholowego stylu życia oraz kulturalnego spędzania wolnego czasu poprzez udział lokalnej społeczności w organizowanych imprezach profilaktycznych, które mogą być połączone z organizacją zawodów sportowych, plenerowych spotkań, koncertów, happeningów, rajdów rowerowych, konkursów profilaktycznych i innych o podobnym charakterze,
 - c) inne działania profilaktyczne zgodnie z celami głównymi i szczegółowymi mające w swoich założeniach propagowanie profilaktyki uzależnień,
 - d) realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych poprzez zatrudnienie i finansowanie animatora sportu na boisku „Orlik” w Orońsku w kontekście realizacji programu profilaktycznego skierowanego do miejscowej społeczności, a w szczególności dzieci i młodzieży,
 - e) dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego (obozów, kolonii) dla dzieci i młodzieży podsumowujących realizację zadań poszczególnych programów.
- 12) Edukacja publiczna w zakresie problematyki alkoholowej, przemocy oraz na rzecz przeciwdziałania nierzeczności na drogach, poprzez:
 - a) tworzenie sieci punktów informacyjnych z danymi o dostępnej ofercie pomocy na terenie gminy, powiatu, województwa w zakresie problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie. Współpraca w tym zakresie z ośrodkiem pomocy społecznej, ośrodkiem zdrowia, sołectwami, świetlicami, szkołami, parafią stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy,
 - b) udział w ogólnopolskich kampaniach oraz prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych, przeciwdziałania nierzeczności na drogach i w miejscach publicznych,
 - c) dofinansowanie różnego rodzaju form pracy dla dzieci i młodzieży, które wychodzą ze swym „działaniem” poza środowisko lokalne poprzez gościnne występy artystyczne, teatryki, sekcje sportowe, konkursy plastyczne, koncerty muzyczne,
 - d) zakup programów profilaktycznych o naukowych podstawach oraz potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, a także broszur, książek oraz tematycznych czasopism.
 - e) monitorowanie skali problemów alkoholowych w środowisku lokalnym poprzez prowadzenie badań i lokalnych diagnoz,

f) finansowanie szkoleń dla koordynatorów programów profilaktycznych w zakresie skutecznej i szeroko pojętej profilaktyki przeciw uzależnieniom oraz zakup przedmiotowych materiałów edukacyjnych.

2. Wspomaganie działalności instytucji organizacji pozarządowych i innych podmiotów oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych

Przy realizacji poszczególnych zadań „Programu” przez stowarzyszenia i organizacje pozarządowe - finansowanie ich odbywać się będzie również w ramach zadań zleconych w oparciu o przepisy Ustawy o Zdrowiu Publicznym i Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w tym zadania z zakresu :

- 1) organizacji zimowego i letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- 2) organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w ramach alternatywnych form spędzania wolnego czasu w zdrowy sposób bez używek.

3. Działania interwencyjne

W przypadkach naruszenia przepisów dotyczących reklamy, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym oraz osobom poniżej 18 roku życia, będą podejmowane interwencyjne i prewencyjne działania.

- 1) podejmowanie działań edukacyjnych, skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontroli interwencyjnych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia,
- 2) prowadzenie postępowań w przypadku konieczności cofnięcia zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych dla osób prowadzących taki punkt.
- 3) wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych zgodnie z wytycznymi z uchwałą Rady Gminy.

VII. Informacja NIK

Ogólna Ocena i Wnioski Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzone w 2019r. dotyczące prawidłowości realizacji Programów Profilaktycznych

Organy administracji samorządowej odpowiedzialne za profilaktykę uzależnień od alkoholu i narkotyków nie wykonywały rzetelnie zadań na rzecz poprawy jakości oddziaływań zmieniających zachowania i postawy, zwłaszcza dzieci i młodzieży, wobec substancji psychoaktywnych. Ze swoich zadań w tym zakresie nie wywiązywały się należycie skontrolowane samorzady gmin, mające największy wpływ na kształtowanie strategii działań profilaktycznych w środowisku lokalnym, w tym wśród dzieci i młodzieży. Lokalne samorzady nie wywiązały się rzetelnie z obowiązku wdrażania, upowszechniania i poszerzania oferty programów profilaktycznych o naukowych podstawach oraz o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego. To spowodowało, że w skontrolowanych gminach, w ramach gminnych programów zdecydowanie częściej niż programy rekomendowane stosowano działania o niepotwierdzonej skuteczności oddziaływania profilaktycznego. Również szkoły prowadzone przez gminy, swoją działalność profilaktyczną oparły przede wszystkim na programach i działaniach

o niepotwierdzonej skuteczności. W działaniach podejmowanych przez gminy i szkoły zamiast systematycznie prowadzonych zajęć dla sprofilowanych grup docelowych dominowały festyny i imprezy plenerowe. Nierzetelne były też działania skontrolowanych samorządów województw, które nie przyniosły efektów w postaci systematycznego wzrostu liczby programów rekomendowanych realizowanych w ramach wojewódzkich programów. W skontrolowanych samorządach znaczna część środków finansowych przewidzianych na profilaktykę uzależnień od alkoholu i narkotyków została przeznaczona na realizację programów i działań o niepotwierdzonej skuteczności. Rzetelnie ze swoich zadań wywiązały się Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii. We współpracy z pozostałymi instytucjami współtworzącymi system rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, przyczyniły się one do rozwinięcia tego systemu i poszerzenia oferty programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności. Agencja i Biuro podejmowały też liczne działania badawcze oraz edukacyjne i informacyjne skierowane do samorządów gmin i podmiotów zajmujących się profilaktyką, których celem było poszerzenie i upowszechnienie wiedzy o programach profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności i konieczności ich wdrażania. Minister Zdrowia nie wywiązał się z obowiązku przeprowadzenia ewaluacji funkcjonowania systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia publicznego. Okresowej ewaluacji funkcjonowania systemu nie przeprowadziły też Agencja lub Biuro. Brak ewaluacji uniemożliwił ocenę trafności, skuteczności i efektywności podjętych dotychczas działań z zakresu profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków, ujętych w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016–2020.

WNIOSKI

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie wyników kontroli, wnosi o:

- 1) podjęcie działań, które zapewnią doprecyzowanie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (art. 2 ust. 2, art. 4 ust. 1, art. 41 ust. 2) oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (art. 7, art. 9 ust. 1, art. 10 ust. 2), tak aby wynikał z nich wprost obowiązek realizacji programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności, zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, oraz określenie w tych ustawach minimalnych standardów jakości innych niż rekomendowane programów profilaktycznych realizowanych w ramach gminnych programów;
- 2) podjęcie działań, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty, które zapewnią wprowadzenie do przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obowiązku uwzględniania w gminnych programach działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej prowadzonej w szkołach i placówkach systemu oświaty;
- 3) doprecyzowanie celu operacyjnego nr 2 Narodowego Programu Zdrowia, tak aby jego istotą było dążenie do wzmocnienia i poprawy jakości oddziaływań profilaktycznych;
- 4) rozważenie wprowadzenia obowiązku realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień w oparciu o wieloletnie gminne programy, których okres obowiązywania będzie zbieżny z czasem obowiązywania krajowych programów rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii;
- 5) wprowadzenie minimalnych wymagań odnośnie kwalifikacji i przygotowania merytorycznego, jakim będą musiały się wykazać osoby odpowiedzialne za przygotowanie gminnych i wojewódzkich programów, tak aby zapewnić odpowiednią jakość tych dokumentów. Zapewnienie prowadzenia profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków w pierwszej kolejności w oparciu o rekomendowane programy profilaktyczne.

Wnioski do Wójtów

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, NIK wniosowała m.in. o:

- 1) zapewnienie prowadzenia profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków w pierwszej kolejności w oparciu o rekomendowane programy profilaktyczne;
- 2) konstruowanie gminnych programów w oparciu o rzetelnie przeprowadzoną diagnozę i zidentyfikowane kluczowe problemy i potrzeby;
- 3) uwzględnianie w gminnych programach precyzyjnych celów, działań, odbiorców, rezultatów i mierzalnych wskaźników skuteczności zamierzonych przedsięwzięć.

Wnioski do Ministra Zdrowia

- podjęcie działań, które zapewnią doprecyzowanie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (art. 2 ust. 2, art. 4 ust. 1, art. 41 ust. 2), tak aby wynikał z nich wprost obowiązek realizacji programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności, zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, oraz określenie w tych ustawach minimalnych standardów jakości innych niż rekomendowane programów profilaktycznych realizowanych w ramach gminnych programów
- podjęcie działań, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty, które zapewnią wprowadzenie do przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, obowiązku uwzględniania w gminnych programach działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej prowadzonej w szkołach i placówkach systemu oświaty
- podjęcie działań w celu przeprowadzenia okresowej ewaluacji funkcjonowania systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia publicznego

Wnioski do kierowników skontrolowanych jednostek samorządu gminnego

- zapewnienie prowadzenia profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków w pierwszej kolejności w oparciu o rekomendowane programy profilaktyczne
- konstruowanie gminnych programów w oparciu o rzetelnie przeprowadzoną diagnozę i zidentyfikowane kluczowe problemy i potrzeby
- uwzględnianie w gminnych programach precyzyjnych celów, działań, odbiorców, rezultatów i mierzalnych wskaźników skuteczności zamierzonych przedsięwzięć

VIII. Beneficjenci Programu

Beneficjentami Programu są mieszkańcy Gminy Orońsko, a w szczególności ci którzy mają problemy lub spotykają się ze zjawiskiem nadużywania alkoholu oraz negatywnymi konsekwencjami tych zjawisk:

- dzieci, młodzież i osoby dorosłe z grup ryzyka,
- osoby uzależnione od alkoholu,
- rodziny, w których występuje problem alkoholowy oraz przemoc,
- osoby współuzależnione.

IX. Realizatorzy programu

Na terenie Gminy Orońsko podmiotem odpowiedzialnym za realizację niniejszego „Programu” jest Wójt Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orońsku oraz jednostki organizacyjne gminy:

- Świetlice w Orońsku, Łaziskach, Tomaszowie, Zaborowiu;
- Przedszkole Samorządowe w Orońsku;
- Publiczne Szkoły Podstawowe w Orońsku, Guzowie, Ciepłej i Wałsnowie;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Orońsku;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Orońsku;

Władze Samorządowe Gminy Orońsko będą kontynuowały współpracę i wspierały organizacyjnie, finansowo organizacje społeczne, kościelne oraz instytucje publiczne, które podejmą się działań i czynności ułatwiających realizację celów i zadań „Programu”.

X. Efekty płynące z realizacji niniejszego „Programu”

Skuteczne realizowanie „Programu” może przynieść wymierne korzyści w takich sferach jak :

1. podniesienie kompetencji wychowawczych,
2. pomoc osobom dotkniętym przemocą psychiczną i ekonomiczną,
3. zmniejszenie wydatków na opiekę zdrowotną,
4. zmniejszenie wydatków na pomoc społeczną,
5. poprawa sytuacji rodzinnych,
6. spadek przestępczości
7. zwiększenie świadomości o chorobie alkoholowej i jej skutkach w społeczeństwie,
8. dobrze spędzanie czasu wolnego szczególnie dla dzieci i młodzieży,
9. Edukacja młodzieży związana ze skutkami ubocznymi wynikającymi z nadmiernego spożywania alkoholu. (Osobiste, społeczne i rodzinne problemy)

WSKAŹNIKI DO REALIZACJI PROGRAMU

- przeprowadzenie przez pedagogów szkolnych prelekcji w zakresie profilaktyki uzależnień, skierowanych do uczniów szkół gminy Orońsko,
- przeprowadzenie przez pedagogów szkolnych lub terapeutów prezentacji skierowanych do rodziców uczniów szkół gminy Orońsko,
- rozkolportowanie ulotek skierowanych do dorosłych mieszkańców gminy o tematyce szkodliwości spożywania alkoholu,
- przeprowadzenie przez pracowników GOPS wywiadów środowiskowych w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy oraz podjęcie adekwatnych działań socjalnych,
- przeszkolenie przez specjalistów nauczycieli szkół gminnych w zakresie rozpoznawania problemu zażywania środków psychoaktywnych przez uczniów i sposobu postępowania w takim przypadku,
- zrealizowanie programów profilaktycznych o tematyce sportowej,
- zrealizowanie programów profilaktycznych o tematyce kulturalno-oświatowej,
- zrealizowanie wyjazdowego turnusu profilaktycznego wraz z warsztatami skierowanymi do uczniów szkół podstawowych,
- udzielenie porad terapeutycznych w prowadzonym przez gminę punkcie konsultacyjnym.

XI. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest podmiotem inicjującym działania w zakresie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i integracji społecznej osób uzależnionych, opiniującym oraz podejmującym czynności orzecznicze wobec osób uzależnionych w realizacji niniejszego „Programu”.
2. Komisja działa na posiedzeniach zwoływanych w miarę potrzeb na podstawie regulaminu organizacyjnego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałaniu Narkomanii w Orońsku.
3. Pracą komisji kieruje przewodniczący.
4. Za udział w posiedzeniach lub wykonanie innej pracy związanej z realizacją niniejszego „Programu” ustala się wynagrodzenie dla członków GKRPA na poziomie roku 2019r. w kwocie 150 zł. brutto dla Przewodniczącego i Sekretarza oraz 100 zł brutto dla pozostałych Członków Komisji.
5. Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest imienna lista obecności - udziału w posiedzeniu komisji lub innych pracach związanych z realizacją przedmiotowego programu.
6. Członkom komisji przysługuje zwrot kosztów podróży związanych z wykonywaniem zadań wynikających z niniejszego Programu.

XII. Postanowienia końcowe

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020r. prowadzona będzie m. in. w oparciu o środki uzyskane przez gminę z tytułu opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych gromadzone w dziele: 851 ochrona zdrowia, rozdziale 85154- przeciwdziałanie alkoholizmowi, budżetu Gminy Orońsko.

Realizatorzy „Programu” złożą Wójtowi Gminy informację finansową i merytoryczną za I półrocze 2020 roku w terminie do 31 lipca 2020 roku oraz informację roczną do 31 stycznia 2021 roku.

Wójt Gminy Orońsko przedkłada Radzie Gminy w Orońsku sprawozdanie z realizacji powyższego „Programu” za 2020 roku w terminie do 31 marca 2021 r.

Przedstawiony „Program” jest programem otwartym, do którego można wnosić zmiany. Wnioski w sprawie zmian winny posiadać formę pisemną i będą podlegać procedurze uchwałodawczej.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

inż. Sylwester Kóżycki